

Till Klimat- och näringslivsdepartementet

KTH:s synpunkter på Miljömålsberedningens betänkande Sveriges nationella klimatmål – uppdaterat etappmål till 2030, KN2025/02178

Beslutet

Rektor beslutar att Kungl. Tekniska högskolan lämnar remissvar enligt nedan på Miljömålsberedningens betänkande Sveriges nationella klimatmål – uppdaterat etappmål till 2030, KN2025/02178.

KTH:s synpunkter

Inledning

KTH tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på Miljömålsberedningens betänkande. KTH delar många av beredningens bedömningar och tycker att flera av förslagen är bra. Dock inte alla. Nedan redovisas KTH:s synpunkter på beredningens bedömningar och förslag. Inledningsvis görs en kort bakgrund där några utgångspunkter för KTH:s synpunkter redovisas.

Bakgrund

Klimatfrågan utvecklas kontinuerligt. Det gör att det också är rimligt att då och då utvärdera de målsättningar som sätts på nationell och internationell nivå. Några av de förändringar som har skett de senaste åren är:

- De globala utsläppen har fortsatt att öka. Det gör det svårare att nå globala mål om att begränsa klimatförändringarna.
- Forskningen om effekterna av klimatförändringar går framåt. Man kan notera att IPCC beskriver hur man ser större och allvarigare effekter vid lägre temperaturökningar än man har gjort tidigare. Vetenskapen har alltså systematiskt underskattat effekterna av olika temperaturökningar. Man inser mer och mer att även förhållandevis låga temperaturökningar kan ge allvarliga effekter.
- De globala och nationella målen innebär att klimatförändringarna ska ”stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan inte blir farlig”. Nu kan man konstatera, vilket bland annat beskrivs i Miljömålsberedningens rapport, att klimatförändringarna på dagens nivå ger negativa effekter på människors hälsa, på livsmedelsförsörjning och biologisk mångfald. Det innebär att temperaturökningar inte bör fortsätta. Temperaturen borde snarast sjunka tillbaka till en nivå som inte är farlig. Paris-överenskommelsens målsättning om att begränsa temperaturökningen till under 2 grader och sträva mot 1,5 grader kan inte anses vara en nivå som innebär att klimatförändringarna inte är farliga.

De globala målsättningarna för temperaturökningarna borde alltså egentligen skärpas för att kunna begränsa klimatförändringarna till en nivå som inte är farlig.

- Även de europeiska och svenska klimatmålen borde också skärpas för att ligga i linje med globala mål om att inte orsaka farlig klimatpåverkan.
- Man kan notera att Miljömålsberedningen i sitt betänkande 2016, som föreslog de klimatmål som Sverige har nu, skrev att det inte var säkert att de mål man föreslog var tillräckligt ambitiösa och att de skulle kunna behöva skärpas över tid.
- Under de senaste åren har temperaturökningarna i atmosfären och haven varit högre än förväntade. Det innebär att det kan finnas risk för att vetenskapen har underskattat inte bara effekterna av en viss temperaturhöjning, utan också vilken temperaturhöjning en viss mängd utsläpp ger upphov till. Även detta kan vara ett skäl att skärpa internationella och nationella klimatmål.
- För att stabilisera temperaturökningarna till en viss nivå behöver tillförseln av fossil koldioxid till atmosfären praktiskt taget upphöra. Det är en viktig insikt som lyfts fram i rapporten. Samtidigt slår det inte riktigt igenom i de förslag som beredningen lägger vilket utvecklas mer nedan.
- De svenska utsläppen av växthusgaser ökade under 2024. Detta gör det svårare att nå nationella klimatmål och internationella åtaganden.
- Med nuvarande politik ser det inte ut som att Sverige når de svenska klimatmålen eller de åtaganden som Sverige har fått av EU. Det finns alltså ett brådskande behov av att införa åtgärder för att nå svenska och europeiska klimatmål och åtaganden.
- När de svenska klimatmålen beslutades 2017 var de europeiska målen mindre ambitiösa än de är nu. Man ville dock att Sverige skulle vara ett föregångsland och pådrivande inom EU. Sedan dess har EU skärpt både målsättningar och åtgärder och man kan säga att i vissa avseenden har EU kommit ikapp Sverige. Man kan därför argumentera att Sverige har varit pådrivande. Om Sverige vill fortsätta att vara ett föregångsland och pådrivande inom EU skulle det därför kunna finnas skäl att Sverige skärper sina mål och åtgärder för att också ligga i linje med de behov som finns att skärpa de globala målen.
- Miljömålsberedningen har inte fått i uppdrag att föreslå åtgärder för att nå nuvarande mål. Man har heller inte fått i uppdrag att föreslå skärpningar av målen. I stället har man fått i uppdrag och se över de svenska klimatmålen för 2030 så att de bättre kan överensstämma med Sveriges åtaganden gentemot EU.

Miljömålsberedningens förslag och KTH:s kommentarer

Miljömålsberedningen gör flera bedömningar och ger flera förslag. Nedan kommenteras flera av dem:

- KTH tycker det är bra att det finns en bred parlamentarisk uppslutning om de svenska klimatmålen.
- KTH delar Miljömålsberedningens bedömning att det fortfarande finns behov av nationella klimatmål och etappmål. Det är också bra att man påminner om tidigare bedömningar att klimatarbetet ska kännetecknas av långsiktighet, kontinuitet, tydlighet och transparens.
- KTH delar bedömningen att det finns ett behov av en kombination av styrmedel för att nå uppsatta mål.
- Beredningen har utgått från flera principer varav bibehållen ambitionsnivå är en. KTH anser att med anledning av klimatfrågans allvar och utveckling som diskuteras i beredningens betänkande och också ovan, så finns det skäl att höja ambitionsnivån.
- Om man anser att ambitionsnivån ska behållas anser KTH att det är rimligt att förändra det nationella etappmålet så att växthusgasutsläppen i ESR-sektorn bör minska med minst 60 procent i förhållande till 2005. KTH anser dock inte att man bör göra en förändring av hur mycket som får ske genom kompletterande åtgärder från 8 till 10 procent. Detta eftersom det innebär en sänkning av ambitionsnivån. Tvärtom hade man kunnat föreslå en minskning av de kompletterande åtgärderna.
- KTH anser att det är bra att man inför en målbana för hur utsläppen bör utvecklas. Det är ett rimligt steg för att understryka att det är de sammanlagda utsläppen som i första hand påverkar klimatet, inte utsläppen ett visst år. Det är dock inte självklart att denna målbana bör följa en linjär minskning snarare än exempelvis en exponentiell minskning. Detta eftersom de procentuella minskningarna de sista åren kan bli stora och utmanande. Det hade varit rimligt om beredningen hade utrett konsekvenserna av några alternativa målbananor innan man bestämde sig för en specifik bana. Det hade också varit rimligt om beredningen utrett och föreslagit en budget för de sammanlagda utsläppen.
- KTH anser att Miljömålsberedningen förslag att den biogena koldioxid som avskiljs i Sverige och därefter lagras permanent får tillgodoräknas som en kompletterande åtgärd är bra.
- KTH anser inte att upptag inom markanvändningssektorn ska kunna räknas som en kompletterande åtgärd. Upptag inom markanvändning är inte permanenta upptag. De kan av en rad olika skäl, inklusive väder och klimatförändringar, bli reversibla. Utsläpp av fossil koldioxid är inte reversibelt på samma sätt. Utsläpp av fossil koldioxid leder till ökningsar av koncentrationen av koldioxid i atmosfären som ligger kvar och värmer jorden i tusentals år. Det är därför inte rimligt att i praktiken irreversibla utsläpp av fossil

koldioxid ska kunna räknas bort av reversibelt upptag i mark. Enligt ovan behöver utsläpp av fossil koldioxid upphöra för att temperaturen ska sluta stiga och stabiliseras på en viss nivå. Då bör inte fossil koldioxid kunna räknas bort genom upptag i biosfären.

- Om man ändå vill att man ska kunna använda upptag i markanvändningssektorn som en kompletterande åtgärd så är det förslag som Miljömålsberedningen lägger ändå att föredra framför andra förslag som diskuteras.
- KTH anser inte att man ska kunna räkna insatser under Parisavtalets artikel 6 som kompletterande åtgärd. Detta eftersom det finns en stor osäkerhet kring dessa, vilket också beskrivs i betänkandet. Eftersom systemet med insatser under Parisavtalets artikel 6 är nytt så vore det åtminstone rimligt att avvakta och utvärdera hur dessa fungerar innan man beslutar om de ska kunna användas som en kompletterande åtgärd.
- I beredningens betänkande skriver man att insatser under Parisavtalets artikel 6 inte påverkar världlandets förmåga att nå sina mål. Det stämmer dock inte. De insatser man använder som artikel 6-insatser blir i första hand de billigaste insatserna. Det innebär att det finns en risk att när världlandet sedan ska genomföra åtgärder för att nå sina mål kommer man att bli tvungen att ta dyrare åtgärder.
- Om man ändå vill införa möjligheten att kunna använda insatser under Parisavtalets artikel 6 som en kompletterande åtgärd är det rimligt att dessa begränsas enligt beredningens förslag och också att Energimyndigheten får tydliga instruktioner om vilka insatser och länder som kan vara aktuella.
- KTH anser att det är rimligt att köp av ESR-rättigheter och annullering av utsläppsrättigheter inom ETS-systemet kan räknas som kompletterande åtgärder givet att de krav som beredningen föreslår uppfylls.
- KTH anser att DACCS bör kunna räknas som en kompletterande åtgärd.
- KTH anser att frågan om biokol ska kunna räknas som en kompletterande åtgärd inte är självklar. Den behöver därför utredas noggrant. Rimligen beror det bland annat på hur biokolen används och dess stabilitet.
- En stor skillnad mellan Sveriges klimatmål för 2030 och de åtagande som Sverige har gentemot EU är att Sverige inte har några mål för LULUCF. Det hade därför varit rimligt om beredningen hade utrett frågan om Sverige borde ha mål för LULUCF.
- När man gör en översyn av målen för 2040 så bör det uppdraget innehålla instruktioner om att ambitionsnivån bör skärpas. Man bör också utreda behovet av mål för LULUCF, en klimatbudget och införande av mål för konsumtionsbaserade utsläpp.
- Miljömålsberedningen hade i uppdrag att göra en översyn av etappmålet för transportsektorn till 2030. Man föreslår ingen förändring av det målet, dvs i praktiken att

det bör vara kvar. KTH delar bedömningen att etappmålet för transportsektorn bör vara kvar.

- Miljömålsberedningen hade i uppdrag att göra en översyn av det Klimatpolitiska rådets uppdrag. Man föreslår dock ingen förändring. KTH anser att det är bra.
- Miljömålsberedningen föreslår en förändring i hur det Klimatpolitiska rådet ska utses. Man föreslår en valberedning bestående av ett antal generaldirektörer, två ledamöter från miljö- och jordbruksutskottet samt ordföranden för det Klimatpolitiska rådet. Man motiverar förslaget bland annat med att man vill ha ett liknande system som det Finanspolitiska rådet. KTH anser inte att förslaget bör genomföras, i alla fall inte nu. KTH anser att den vetenskapliga förankringen i valberedningen blir alltför svag. KTH anser också att risken för politisk styrning blir alltför stor. Om motivet är att det Finanspolitiska rådet har gjort denna förändring så borde man åtminstone först genomföra en oberoende utvärdering av denna förändring så att man får ett mer genomarbetat beslutsunderlag att ta ställning till.
- Miljömålsberedningen föreslår att förordnandetiden i det Klimatpolitiska rådet ska kunna vara 3+3 år. KTH anser att det är ett bra förslag.
- Miljömålsberedningen bedömer att det Klimatpolitiska rådet borde få större resurser för att kunna fullfölja sitt uppdrag. KTH delar denna bedömning.
- I förordningen om det Klimatpolitiska rådet så står det att rådet bör ha en "hög vetenskaplig kompetens inom ämnesområdena klimat, klimatpolitik, nationalekonomi, samhällsvetenskap och beteendevetenskap". Det är anmärkningsvärt att teknikvetenskap inte nämns. Det finns knappast någon klimatpolitisk debatt där behovet av teknisk utveckling inte lyfts. KTH anser att förordningen borde ändras så att teknik också nämns i denna text.

Remissvaret har utarbetats av professor Göran Finnveden och teknologie doktor Jonas Åkerman, institutionen för hållbar utveckling, miljövetenskap och teknik vid skolan för arkitektur och samhällsbyggnad.

Beslut om att avlämna KTH:s remissvar har fattats i rektors ställe av prorektor Mikael Lindström. Närvarande vid beslutet var biträdande universitetsdirektör Fredrik Oldsjö, ordförande för Tekniska Högskolans Studentkår Lydia Boij, utredare Åsa Gustafson och mötets sekreterare Annette Grahns.

Denna handling har hanterats digitalt och är därför inte undertecknad.